

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is an author's version which may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/95095>

Please be advised that this information was generated on 2019-12-15 and may be subject to change.

Homilie 5 okt 2003

Een kenner, zo blijkt hij te zijn, de ik-figuur van de boodschap die we zojuist hoorden. ‘Alles wat verborgen en zichtbaar is’, zegt ie, ‘heb ik leren kennen’. En ware kenners zijn amateurs, liefhebbers. Hij, of: zij?, zegt: de wijsheid heeft mij onderwezen. Daarom is hij een ware kenner, een amateur in de echte zin van het woord. Met Augustinus hebben we aan het begin reeds meegezongen: veel te laat heb ik jou liefgekregen, schoonheid, wat ben je oud wat ben je nieuw. Een kenner, een echte amateur, zingt: ‘proeven deed ik jou en sindsdien dorst ik, honger ik naar jou. Mij, lichtgeraakte, heb jij doen ontbranden, en nu brand ik lichterlaaie naar jou toe’.

We zijn met de tekst van vandaag onder kenners, amateurs, mensen die proeven, hongeren, verlangen, ontbrand zijn. Het gaat vandaag over de vraag wie en wat ik verlang als ik het woord ‘God’ zing en bidt. Weet je waarom ik zo graag voorstelde om Joán Miró (1893-1983) op te nemen in de reeks van inspirerende figuren? Dat deed ik zo graag omdat zijn werk een wereld schept die doortrokken is van verlangen, van lichtgeraakt ontbrand zijn. Zijn werken dragen vreemde titels als: ‘Een dauwdruppel die valt van de vleugel van een vogel en die Rosalie wakker maakt die slaapt in de schaduw van een spinnenweb’, of: ‘De zang van de nachtegaal om middernacht en bij de morgenregen’. In deze wereld, geschapen door het werk van Joán Miró, kan ik niet anders dan mezelf afvragen op welke weg ikzélf ga, door welke regendruppel ik geraakt ben, waardoor ik lichtgeraakte ontbrand ben, naar wie mijn verlangen uitgaat? Tegen wie zing ik: veel te laat heb ik jou liefgekregen?

De dichter van de Schrifttekst vandaag schrijft daarom: als je dat wilt weten, beweeg je dan temidden van de vrienden van God, de heilige zielen (!), beweeg je onder mensen die met de wijsheid samenwonen. Daar kun je lichtgeraakte ontbrand leven. Waarom stelde ik graag voor om Joán Miró op te nemen in de reeks van inspirerende figuren? Zijn werk schept een wereld vol wezens en zaken die als een spinnenweb een spiegel kunnen zijn van de glans van Gods licht. Als ik in Miró’s wereld rondwaar, kan je verlangen worden geprikkeld. Het is een wereld van amoureuze ontmoetingen, zoals een werk dat heet: getallen en constellaties die verliefd zijn op een vrouw; het is een wereld van magische invloeden en geheime intimiteiten, zoals in het werk dat heet: de vrouw met een blonde oksel die haar haar kamt bij het licht van de sterren.

Waar ben ik nu beland? Is dit een ochtend poëzie? Loop ik rond in een galerie vol magische verbeelding? Het gaat toch om de vraag wie en wat ik verlang als het woord ‘God’ zing en bid? Wat of wie doet er nu eigenlijk een beroep op mijn verlangen? Hoe kom ik terecht onder mensen die met de wijsheid samenwonen?

In de wereld van Miro’s werk kun je ontsnappen aan de meest alledaagse dingen waarmee ik leef. Telkens weer schildert hij een ladder van ontsnapping. Want in e wereld van zijn werk verliest alles zijn dagelijkse contour. In deze wereld ga je op zoek naar wat wezenlijk is door terug te kruipen in het platte vlak. Ook een bronzen vork, een marmeren vrouw met ongekapte haren: ze nemen allen deel aan een langzaam ballet van traag uitgestrekte vormen die geen vroeger of later, zojuist of binnenkort lijken te kennen. Tijdeloos vormen ze een andere wereld die een commentaar is bij alle bewegingen waarmee we onze dagen vullen. Tijdeloos als ze zijn, zijn ze beweeglijker dan alle beweging, zou de schrijver van Wijsheid zeggen. Ze zijn de uitstraling van iets dat niet is aangetast, dat alles vernieuwt en toch in zichzelf blijft.

Hoe kom ik in die wereld terecht? Dat kan dus niet? Daar kun je niet terecht komen! Want jij en ik: we zijn slank en dik, oud en jong, voor en na bezig met te leven. Die andere wereld, die bezield wordt door de ademtocht van Gods kracht, zoals de schrijver het zo mooi weet te zeggen, is zoiets als een wereld in het platte vlak. Magie? Ja. Een wereld waarvan je dromen kunt, een wereld waarin je verlangen menslievend is, standvastig, onwankelbaar. Omdat in die wereld je verlangen onderwezen wordt door de wijsheid. Nou, in mijn wereld en in die van jou zijn onze verlangens niet altijd menslievend, onbekommerd, zuiver en subtiel, helder en bedacht op het goede. Maar mijn en jou wereld bestaan dan ook uit het bed waarin ik dagelijks slaap, de plek waar ik dagelijks werk, het café waar ik dagelijks drink, de partner met wie ik dagelijks leef. Mijn en jouw wereld zijn geen magische werkelijkheden, geen werelden van het platte vlak.

Betekent dat nu dat ik de ademtocht van Gods kracht eigenlijk niet bespeuren kan? Dat ik de pure uitstraling van de heerlijkheid van de Almachtige en de glans van het eeuwige licht niet kan gewaarworden? Wie of wat verlang ik dan als ik het woord 'God' zing of bid? Het mooiste, ik bedoel: het meest fascinerende van de wereld van Miró's werk is misschien wel dat in die surrealistische verbeelding alledaagse zaken de boventoon voeren: een vork, de zon, ongekapt haar, een ongeploegde akker. Waarop kan mijn verlangen gericht zijn als ik 'God' zing of bid? Op zulke alledaagse dingen. De schrijver van het boek Wijsheid is ervan doordrongen dat de wijsheid, de meest nabije vorm van God, in alles en ieder in onze werkelijkheid doordringt, zoals het licht of de warmte. De Wijsheid zelf, zegt hij, is de onbeslagen spiegel. Maar zij doordringt en verspreid zich in alles. Dus alles kan een beslagen spiegel zijn, een gebroken spiegel maar wel een spiegel van de Gods werkzaamheid. Generatie na generatie kunnen we op zoek gaan naar zulke spiegels, spiegels die niet onaangetast zijn en puur en rein, omdat de Wijsheid, die de ongebroken spiegel is, de hele sterrenhemel overtreft en de meerdere is van het daglicht.

Wie in de ruimte leven en in de tijd, zoals jij en ik, in deze wereld met zoveel dimensies, kunnen in een wereld van het platte vlak zoals deze door Miró's werk verbeeld wordt, zien en ontdekken dat er een soort surrealistische intensiteit van onze dagelijkse realiteit bestaat, dat de donkere nacht onze dagen kan behoeden, zoals we straks zullen zingen in het tafelgebed. Brood en beker, mensen als Jezus, jij en ik, voegen zich in de lange rij van alledaagse zaken zoals een vork, ongekapt haar en een ongeploegde akker die ook verbeeld kunnen worden in het platte vlak, die ook een magie bezitten, die ook een spiegel van Gods werkzaamheid zijn, generatie na generatie.

Joán Miró was bijzonder gefascineerd door de magie van de nacht. Een van zijn werken heet; een ster streelt de borst van een negerin. De magie van de nacht is als de zwarte kosmos, het uitspannel der sterren dat ons aanraakt en ons verlangen wekt. Het klinkt als de tekst van Hildegard van Bingen die aan ogen en oren tekort komt: drie vleugels zie ik, hoog zweeft de eerste, de tweede zwoegt op de aarde voort, overal nergens dartelt de derde. We zingen deze tekst straks na het delen van brood en wijn. Want daarmee is ook zó gesteld. Het speelt zich af als teken van soms bittere noodzaak en oproep tot solidariteit. Brood en wijn, Jezus, jij en ik in onze werkelijkheid. Goed dat je met de Wijsheid kunt samenwonen. Maar ze zijn ook opgenomen in een eindeloze dans in het platte vlak. Want de Wijsheid is ook beweeglijker dan alle beweging.

Amen.